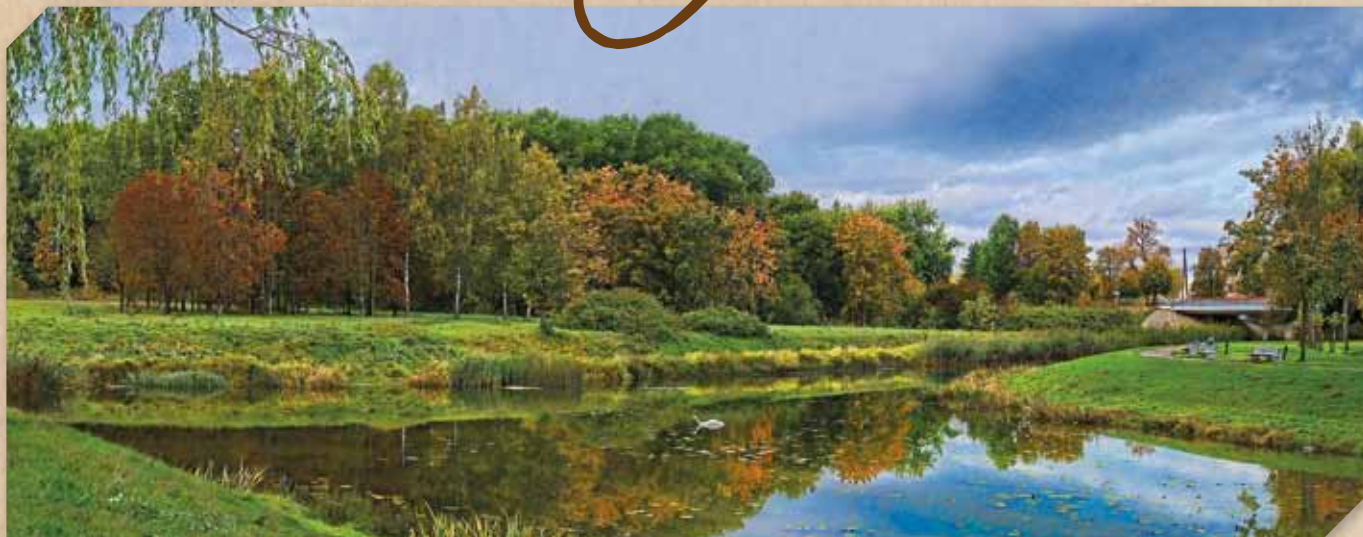

Lietuva prasideda nuo

Skuodo!

Graži ta Skuodo žemė. Neužteršta didelėmis pramonės įmonėmis, neužstatyta betoniniais daugiaaukščiais ar stikliniais dangoraižiais, netiršta nuolat visur skubančių ir susvetimėjusių žmonių.

Kam nepatinka kaimas ir jo žmonės, kas provincijoje mato tik atsilikimą bei tamsumą, tas gali aplenkti, pripažinkim, vis gražėjančias Skuodo žemės gyvenvietes, kur galima pabraidyti po unikalios Lietuvos Šauklių tundrą, įkvėpti gamtos dvelksmo seniausioje Lietuvos gyvenvietėje, kuri dabar vadinasi tiesiog

Apuolės piliakalniu, nusiprausti netoliese esančiame legendomis apipintame ir nuolat „verdančiame“ Truikinių šaltinyje, tiesiog pasėdėti augalijos bei vandens darne – žmogaus rankų sukurta I. Navidansko parke. Ir tai – tik menka įžanga apie Skuodo kraštą, kuris savo ramybe ir natūralumu suteikia kiekvieną, trokštantį pailsėti nuo gyvenimo šurmulio.

Ir galima garantuoti, kad galbūt skeptiška nuomonė apie kaimo žmones pasikeistų apsilankius Žemdirbio muziejuje bei sutikus ten jo šeiminkus... Pabandykite, nepasigailėsite. Tad pavartykite šį laikraštuką ir susiruoškite pakeičiauti po svetingą Skuodo rajoną kartu su mumis.

Graži ta Skuodo žemė

Aleksandrijos seniūnija

Liepų g. 1, LT-98332 Aleksandrija, tel.: (8 440) 436 15, 8 614 157 04
El. p. edmundas.bertulis@skuodas.lt

Aleksandrijos seniūnija – joje jau tūkstantmečius pradėjo skaičiuoti pats seniausias ir šlovingiausias šalyje Apuolės piliakalnis. Dabar kasmet Apuolėje rengiamos gyvosios istorijos pamokos – Baltijos jūros regiono senovės genčių karybos ir amatų šventės. Šioje seniūnijoje keliomis giliomis versmėmis iš gelmių kunkuliuodamas aukštyn veržiasi įstabus gamtos paminklas – Truikinių šaltinis. It brangakmenis tarp pievų savo grožybėmis švyti garsusis Izidoriaus Navidansko parkas. Gėsalų – pačios pavyzdgingiausios rajono gyvenvietės ir vienintelės rajone išlikusios bei tvirtai besilaikančios žemės ūkio bendrovės pasižiūrėti užsuka pulkai žmonių. Šalia Gėsalų smalsuolių keliauninkų apsilankymo laukia geomorfologinis draustinis – Viršilų pušynas. Nuodėmė būtų neaplankyti ir Virginijaus Mitkaus įkurto Žemdirbio muziejaus, kuriame panorėjus galima apsisototi net nakvynei. O jeigu trumpiau – Aleksandrijos seniūnijoje kur tik apsisotosi, visur rasi kuo pasidžiaugti ir nustebinti save.

OBJEKTAI:

1. Apuolės piliakalnis ir Apuolės kraštovaizdžio draustinis
2. Jedžiotų piliakalnis
3. Kivylių piliakalnis
4. Veitelių piliakalnis
5. Truikinių šaltinėlis (Šmitos versmė)
6. I. Navidansko parkas
7. Viršilų pušynas – Gėsalų valstybinis geomorfologinis draustinis
8. Žemdirbio muziejus
9. Aleksandrijos Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčia
10. Klausėikių kadagys

LANKYTINOS VIETOS:

Apuolės piliakalnis

Apuolė – Skuodo rajono pasididžiavimas – anksčiausiai rašytiniuose šaltiniuose paminėta gyvenvietė dabartinės Lietuvos Respublikos teritorijoje. Rimberto kronikoje „Šv. Ansvaro gyvenimas“ rašoma, kad Apuolė priklausė

švedams, bet gyventojai iš jų išsivadavo. Tuo pasinaudoję, Apuolę puolė danai, bet buvo atremti. 853–854 m. švedų karalius Olafas su didele kariuomene puolė kuršių miestą, vadinamą Apulia, kurį gynė apie 15 000 karių iš 5 sričių; devintą apgulties dieną prasidėjo de-rybos. Apuoliškiai sidabru sumokėjo išpirką, davė įkaitus ir pripažino švedų valdžią. XII a. pradžioje Apuolė neteko gynybinės reikšmės, įėjo į kuršių Keklio žemę. XVI a. minima Apuolės vaikystė, priklausiusi Grūstės valsčiui. XX a. Apuolėje atliekant archeologinius kasinėjimus, aptikti radiniai saugomi Kau-
no, Stokholmo ir Vilniaus muziejuose.

Šiandien Apuolė – draustinis, kuriame – vaizdingas Luobos upės slėnio kraštovaizdis, piliakalnis, tų laikų gyvenvietės ir kapinyno liekanos. Ant Apuolės piliakalnio rodyta Vytauto Klovo opera „Pilėnai“. Kasmet rengiamas Baltijos jūros regiono senovės karybos ir amatų festivalis „Apuolė 854“.

Apuolės piliakalnis paskelbtas archeologijos paminklu, istoriniu-landšaftiniu draustiniu.

Truikinių šaltinis

Truikinių šaltinis (arba Šmitos versmė) yra Truikinių kaime. Versmė pasislėpusi tarp dviejų skardžių, pačiame daubos dugne. 5–6 metrų skersmens duburyje yra dvi versmės: viena gelsvai rusva, kita šviesiai pilkšva, priklausomai nuo dugno smėlio. Pilkosios versmės akis apie 1,5 metro pločio, kita – beveik dvigubai platesnė. Duburių dugnas kietas, o vanduo skaidrus, vėsus. Truikinių šaltinis paskelbtas hidrologiniu gamtos paminklu, hidrogeologiniu objektu ir įrašytas į valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašą.

I. Navidansko parkas

I. Navidansko parkas – vienas pirmųjų botanikos parkų Lietuvoje. Plotas – 48 ha. Parke auga 34 vietinių rūšių medžiai ir krūmai bei 95 atvežtinių rūšių ir formų. Čia atvyksta vestuviniškai, turistai, tačiau labiausiai džiūgia žvejai, nes

aplink iškasti net 7 tvenkiniai, o per patį parką teka upelis Spiginas. Čia yra ir natūrali giraitė, sodas. Prie vandens tvenkinių įkurtos poilsia vietės. Teikiamos komercinės žvejybos paslaugos.

Informacija mob. 8 688 113 24

Žemdirbio muziejus

2007 m. 36 arų plote V. Mitkus įkūrė senove dvelkiantį Žemdirbio muziejų. Muziejuje demonstruojami surinkti istoriniai eksponatai: senoviniai įrenginiai, prietaisai, įrankiai, baldai, namų apyvokos reikmenys. Ekspozicija pateikta atstatytose rąstinėse klėtyse ir lauke. Atskirai demonstruojami motociklai. Šalia veikiančioje kalvėje galima išbandyti kalvio amatą.

Informacija mob. 8 686 703 27

Aleksandrijos

Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčia

1778 m. Truikinių kaime kunigaikštis Pranciškus Sapiega pastatė koplyčią. Jai 1797 m. dovanotas valakas žemės. Kai-
mas pavadintas Aleksandrija (nuo Aleksandro Sapiegos).

1862 m. vyskupas Motiejus Valančius leido statyti naują mūrinę bažnyčią. Ji statyta kunigo Liudviko Ligeikos rūpesčiu. 1918 m. ją konsekrovo vyskupas Pranciškus Karevičius. Ji buvo Skuodo parapijos filija. Klebonas Konstantinas Petrikas (1911–1985) palaidotas šventoriuje.

Barstyčių seniūnija

Skuodo g. 2, LT-98226 Barstyčiai, tel.: (8 440) 533 13, 8 698 802 04
El. p. skuodo.barstyciu@seniunija.gov.lt

Barstyčių seniūnija gali pasipuikuoti prieš visas kitas šalies seniūnijas tuo, kad joje esančio Puokės kaimo pakraštyje prigulęs ilsisi pats didžiausias Lietuvos akmuo. Šiame rajono kampelyje plyti neužmatomi mišrių miškų plotai. Juose baigiantis vasarai ir rudenį pridygsta tokia grybų gausybė, jog jie patys į grybautojų krepšius ropščiasi. Dviraičių turizmo mėgėjams šioje seniūnijoje atsiveria šauni galimybė pasivažinėti itin vingiuotais, nuo kalvelės ant kalvelės nusidriekiančiais keliais. Ypač gražūs kraštovaizdžiai dviratininkus pasitinka važiuojant iš Barstyčių į Žemaičių Kalvariją.

OBJEKTAI:

1. Didžiausias Lietuvoje Puokės akmuo
2. Šv. apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčia bei varpinė
3. Pūkštės kalnas – aukščiausia Skuodo rajono vieta
4. Kalnas, vadinamas Raganos kalnu
5. Paparčių kalnas, vadinamas Auškalniu
6. Puokės piliakalnis, vadinamas Trupsale
7. Paparčių (Samausko) kaštonas
8. Keturkamienė eglė

LANKYTINOS VIETOS:

Puokės akmuo

Barstyčius labiausiai išgarsino pokario metais Puokės kaime aptiktas ir 1958 m. melioratorių iškastas didžiausias Lietuvos riedulys, ledynų atneštas iš Suomijos pietvakarių prieš 13–14 tūkstančių metų. Jis susidaręs iš stambiagrūdžio granito (ilgis – 13,4 m, aukštis – 3,6 m, plotis – 7,5 m, svoris – apie 680 t). Puokės kūlis – laivo formos, įrašytas į Lietuvos rekordų knygą ir paskelbtas geologiniu gamtos objektu. Gamtos paminklu LR Vyriausybės nutarimu paskelbtas 2000 m. kovo 20 d.

Šv. apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčia ir varpinė

1788 m. bažnyčią pastatė Tadas Jgminas. Šis fundatorius jai 1789 m.

1.

skyrė margą žemės. 1814 m. bažnyčia atnaujinta, 1844 m. – perstatyta ir padidinta. 1906 m. pastatyta dabartinė medinė bažnyčia. 1908 m. įkurta parapija (iki tol buvo Žemaičių Kalvarijos filija). Bažnyčia yra medinė, stačiakampio plano, su masyviu bokštu ir prieangiu. Šventoriaus tvora akmenų mūro, su stulpiniais vartais. Prie tvoros stovi medinė varpinė.

Pūkštės kalnas

Važiuojant iš Barstyčių link Salantų, 3 km pasukus į kairę, Kruopių kaime, Žemaitijos nacionaliniame parke, yra geomorfologinis gamtos paminklas – aukščiausia Skuodo rajono vieta – Pūkštės kalnas (plotas – 9,8 ha). Tai didelis kalvagūbris, kurio viršutinės dalies ilgis – apie 250 m, plotis – apie 90 m. Remiantis senų žmonių pasakojimais, 1794 m. T. Kosciuškos sukilimo metu jame buvusi įreng-

ta lietuvių-lenkų kareivių mokykla. Kalno viršūnėje buvęs aukštas bokštas, iš kurio sukilėliai dieną ir naktį sekė rusų judėjimą. Sukilėliai, pralaimėję mūšį, šiame kalne užkasė 9 statinaites aukso. Ši teritorija patenka į Alkakalnio apsaugos zoną.

Paparčių (Samausko) kaštonas

Vienas iš trijų Lietuvoje augančių paprastųjų kaštonų, turinčių botaninio gamtos paveldo objekto statusą. Paparčių kaime, Žemaitijos nacionalinio parko buferinėje apsaugos zonoje esančio kaštono kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 4,50 m, medžio aukštis – 19,7 m. Manoma, jog šiam kaštonui yra apie 160 metų. Tai dviejų kamienų medis su storomis, nulinkusiomis iki žemės šakomis. Viename kamiene yra drevė. Pietinėje medžio pusėje prieš keletą metų nupjautos dvi storos šakos.

2.

Ylakių seniūnija

Sedos g. 3, LT-98050 Ylakiai, tel.: (8 440) 571 77, 8 686 331 76
El. p. ylakiai@gmail.com

Ylakių kraštas nuo senų laikų garsėja muzikantais bei muzika, kuri pasklido ir sklinda po visą Lietuvą, Europą ir net už jūros šalis. Iš šio krašto kilę garsūs kompozitoriai: lietuvių folklorą vertinę Jonas Švedas, lietuviškų maršų karalius Bronius Jonušas ir jo brolis fagotininkas Zenonas Jonušas. Ylakių mokykloje mokėsi būsimasis dirigentas, kompozitorius Juozas Tallat-Kelpša. Ylakiuose gimė operos solistė Julija Dvarionaitė-Montvydienė.

Aukšti Ylakių Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios bokštai matomi per keletą kilometrų iš visų keturių pasaulio pusių, todėl kyla įspūdis, jog iš tikrųjų visi keliai veda ne į Romą, bet į Ylakius. Verta į juos atvažiuoti. Vasarą, birželio mėnesį, miestelio skvere kasmet koncertuoja valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, o rugpjūčio mėnesį į Ylakius švęsti garsiujų Šv. Roko atleidų suvažiuoja beveik visa Žemaitija. Vasaromis čia vyksta kūrybinė vaikų dailės stovykla, kurios dalyvių darbai eksponuojami kultūros centro patalpose. Miestelyje rasite ir XX a. istorinius įvykius menančių paminklų: senąją mokyklos pastatą ir šalia paminklą Jonui Basanavičiui, špitolę, arba „raudondvarį“, įspūdingus bažnyčios vartus, svarbų urbanistinį paminklą – miestelio aikštę. Yra ir ką pasižiūrėti ir Vaičiaių kaime, kuriame – du pakeleivių dėmesį atkreipiantys pastatai – medinė bažnytelė ir jos varpinė.

OBJEKTAI:

1. Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčia Ylakiuose
2. Alkos kalnas Erkšvos kaime
3. Vindašių šaltinėlis ir sodyba su stogastulpiu Sedos gatvėje
4. Šv. Roko išpažinėjo koplyčia Ylakių kapinėse
5. Šv. Onos bažnyčia ir varpinė Vaičiaių kaime
6. Evangelikų baptistų bažnyčia
7. Žydų sušaudymo vieta ir kapas už Ylakių, link Šačių
8. Jono Basanavičiaus paminklas prie Ylakių gimnazijos

9. Skuodo rajono Ylakių gimnazijos muziejus
10. Kompozitoriaus Broniaus Jonušo muziejus Ylakiuose
11. Kampelis Ylakių krašto audėjams atminti, veikiantis prie Ylakių kultūros centro

LANKYTINOS VIETOS:

Viešpaties Apreiškimo

Švč. Mergelei Marijai bažnyčia

1894 m. pastatyta dabartinė mūrinė bažnyčia. Jos bokštai – smailūs kaip ylos, kad atitiktų miestelio pavadinimą. Iki šių dienų bažnyčioje išlikę 3 mediniai suolai, pagaminti 1765 m., 1768 m. ir 1795 m. Bažnyčia buvo pavadinta Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai vardu. Nuo bažnyčios pastatymo jos pavadinimas nekito, jis išliko iki šių dienų. Bažnyčioje – garsaus vargonų meistro Martyno Masalskio vargonai, tautodailininko Domininko Malakausko pagaminti du altoriai, dvi klausyklos, sakykla.

Šv. Roko išpažinėjo koplyčia

Koplyčia buvo statoma pagal projektą, kurio autoriumi laikomas Karlas Eduardas Strandmanas. Tačiau statybos darbų metu vietoj numatyto prieangio sumūrytas masyvus keturkampis bokštas su frontonais ir smaile, suteikęs pastatui vaizdą, panašų į bažnyčią. Spėjama, kad pakeitimo projektą padarė statybos darbų prižiūrėtojas – inžinierius architektas K. O. Kuntzelis. Raudonų plytų Šv. Roko išpažinėjo koplyčia baigta statyti 1904 m. Dar ir šiandien ten tebevyksta didžiausi šiaurės Žemaitijoje Šv. Roko atleidai.

Alkos kalnas

Erkšvos kaime prie kelio Erkšva–Apuolė stūkso Alkos kalnas – aukščiausia apie 3 ha ploto pakiluma apylinkėse. Pagal pavadinimą, žynys Alksnys įsakė lygumoje supilti šį kalną. Ant jo aukodavo. Pasakojama, kad ant kalno buvusi pagonių bažnyčia, vėliau – katalikų. Spėjama, kad čia, apačioje, iki XVII a. stovėjo Bareikių miestas su turgavieta,

93 namais, bažnyčia ir 6 gatvėmis: Skuodo, Gėsalų, Livonijos, Bažnyčios, Platelių bei Dvaro. Ylakiai buvę tik Bareikių priemiestis.

Ylakių evangelikų baptistų bažnyčia

Dabartinė baptistų bažnyčia iš raudonų plytų pastatyta apie 1932–1933 m. Tarybiniais metais bažnyčia buvo aptinkuota baltai. Jų religinę bendruomenę sudarė daugiausia latviai. Ir dabar baptistų bažnyčia dažnai vadinama „latvių“ bažnyčia.

Jono Basanavičiaus paminklas

Tautodailininko Antano Kazlausko sukurtas paminklas J. Basanavičiui stovi prie Ylakių gimnazijos, 5 x 5 m aikštelėje. J. Basanavičiaus biustas – ant laiptuoto postamento, veidu į pietus. Išryškinta aukšta kakta, skvarbus žvilgsnis, vešlūs ūsai ir barzda. Žemiau – vainiko imitacija, o po juo užrašyta „Dr. Jonas Basanavičius. 1851 + 1927. Paminklas statytas 1938 m., minint Lietuvos Nepriklausomybės 20 m. sukaktį“.

Lenkimų seniūnija

S. Daukanto g. 59, LT-98301 Lenkimai, tel.: (8 440) 737 61, 8 686 827 46
El. p. skuodo.lenkimu@seniunija.gov.lt

5

Lenkimų seniūnija įžymi iš šio krašto kilusiais Lietuvos mokslo didžiais – istoriku Simonu Daukantu ir botaniku Jurgiu Pabrėža. Viena įspūdingiausių seniūnijos vietų – Kalvių kaime esanti S. Daukanto gimtoji klėtelė – memorialinis jo muziejus ir šalimais prisiglaudęs 200 ažuolų ažuolynas, pasodintas 1993 m. Atsikvėpti galima Lenkimų pašonėje esančiame pušyne įrengtoje poilsio aikštelėje. Čia galima ne tik paužkandžiauti pavėsiniėje ar atsivėsinti, kojas pamerkus į tvenkinio vandenį, bet ir prisirinkti mėlynų, grybų. Šis kraštas garsus ne tik įspūdingu gamtos paminklu – šimtamete Kapų pušimi, bet ir Margininkų botaniniu-zoologiniu draustiniu. O ir patys Lenkimai akį džiugina pavyzdingomis sodybomis. Įdomu ir tai, kad miestelio gatvės pavadintos pranykusių kaimų pavadinimais, siekiant išsaugoti jų atminimą dabartinėms kartoms.

OBJEKTAI:

1. Šv. Onos bažnyčia ir varpinė
2. Kotrynos Daukantienės kapas
3. Kalvių piliakalnis, vadinamas Pilale
4. S. Daukanto klėtelė Kalviuose
5. Vasaros poilsio vietė
6. Kapų pušis
7. S. Daukanto paminklas
8. J. Pabrėžos stogastulpis Večių kaime

LANKYTINOS VIETOS:

Šv. Onos bažnyčia ir varpinė

1816 m. Lenkimuose pastatyta bažnyčia buvo suteiktas Šv. Onos vardas. Bažnyčia yra liaudies architektūros stiliaus su gotikos ir klasicizmo elementais. Ją sudaro: presbiterija, nava, choras, zakristija ir prieangis. Galinis altorius buvo įrengtas S. Daukanto lėšomis, jis taip pat papuošė bažnyčią nupirkęs Švč. Mergelės Marijos, Angelo apreiškimo ir Šv. Jurgio paveikslus. Pasak senelių padavimo, bažnyčia pastatyta ant senų kapinaičių. Senovėje esą čia buvusi koplyčia. 2003 m. rudenį, keičiant grindis, rasta žmonių kaulų.

Nuo 1848 m. bažnyčios bokšte buvo pakabinti varpai. 1941 m. birželio 10 d.

1.

miestelyje kilusio didelio gaisro metu varpinė sudegė. Didysis varpas nukrito ir įškilo. 1993 m. prieš Šv. Onos atleidus ant bažnyčios bokšto buvo pakabintas perlydytas varpas. Didingai skamba naujasis varpas Lenkimų bažnyčios bokšte, kviesdamas tikinčiuosius į pamaldas.

S. Daukanto paminklas

Greta Šv. Onos bažnyčios, ant kalvelės, stovi paminklas S. Daukantui. Šis memorialinis paminklas atidengtas 1993 m. spalio 28 d. S. Daukanto 200 metų jubiliejaus proga Lenkimų miestelyje. Paminklo autoriai – klaipėdiečiai Regimantas Midvikis ir Adomas Skiezgilas. Pats Adomas – lenkimiškis. Paminklinėje lentoje žodžiai: „Dėl ko gi žemaitis arba lietuvis negali būti giriamas, jei kantriai gynė savo namus ir liuosybę nuo neprietelių, mylėjo dorybę, o neapkentė nedorybės?“

S. Daukanto klėtelė Kalviuose

Kalviai – S. Daukanto gimtinė. 1793 m. šiame kaimelyje gimė žymus istorikas, švietėjas, tautosakos rinkėjas S. Daukantas. Iki šių dienų iš buvusios tėvų sodybos išliko vienintelis pastatas – klėtelė.

1981 m. klėtelė sutvirtinta naujais sienojais, puikuojasi nauju nendrių stogu. Joje įrengtas memorialinis S. Daukanto muziejus, kuriame yra 4 ekspoziciniai kambariai. Restauruotos klėtelės pagrindiniame kambaryje pristatomas

istoriko ir rašytojo gyvenimas, kūryba, atminimo saugojimas. Kitame – darbo ir buities įrankiai, seniau naudoti Lenkimų apylinkėse. Trečias klėtelės kambarys paskirtas J. Pabrėžos – Lietuvos gamtininko, lietuviškos botaninės terminijos kūrėjo ir liaudies švietėjo – atminimui. Ketvirtame kambaryje, į kurį galima patekti iš šiaurinio klėtelės galo, įrengtas berno kambarys. Klėtelė, kur atostogų metu gyveno S. Daukantas, įrengta pagal to meto valstiečių gyvenimą ir buitį.

K. Daukantienės kapas

S. Daukanto motinos kapas yra Lenkimų bažnyčios šventoriuje, nuo miestelio centro įėjus pro vartus, kairėje bažnyčios pusėje, netoli varpinės. K. Daukantienės antkapio paminklą pastatė sūnus Simonas.

4.

Mosėdžio seniūnija

Kęstučio g. 4, LT-98268 Mosėdis, tel.: (8 440) 456 19, 8 686 038 08
El. p. skuodo.mosedzio@seniunija.gov.lt

Mosėdžio seniūnija garsėja kaip unikalių akmenų karalystė, kuri žinoma ne tik šalyje, bet ir toli už jos ribų. Be įžymiojo Vaclovo Into įkurto akmenų muziejaus ir parko, be didžiųjų pagonybės laikų ritualinių apeigų akmenų Šilalės kaimelyje, dar yra kuo stulbinti turistus ar šiaip smalsuolius... Tai – vienintelė Lietuvoje tundra – Šauklių tundra. Keliaudamas iš lentų sukaltais ar šiaip sumintais takeliais, pamatysi įvairiausių retų augalų, galėsi pasiklausyti nepakartojamo žaliųjų varlių koncerto natūraliai susiformavusioje pelkėje. Mosėdis – tai ištisa grožio karalija. Vos ne kiekviena miesto sodyba – atskira pasaka, kuriai apsaityti pritrūksta žodžių.

OBJEKTAI:

1. Respublikinis Vaclovo Into akmenų muziejus
2. V. Into sodyba
3. Mosėdžio Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčia
4. Namai, kuriame 1895–1898 m. gyveno Juozas Tumas-Vaižgantas
5. Šauklių tundra
6. Šilalės kūlis ir aukuro bei dubenėtas akmenys
7. Mosėdžio akmuo
8. Mosėdžio piliakalnis
9. Partizanų bunkeris netoli Mosėdžio
10. Paminklas V. Intui
11. Mosėdžio miestelio skveras žymiams Lietuvos ir Žemaitijos žmonėms bei įvykiams pažymėti
12. Kulalių skaldyklos akmenynas
13. Igarių geomorfologinis draustinis
14. Paminklas Adomui Galdikui

LANKYTINOS VIETOS:

Respublikinis

Vaclovo Into akmenų muziejus

Salantų g. 2, LT-98271 Mosėdis

Tel. / faks. (8 440) 763 52

Tel. (8 440) 762 91

El. p. sekretore@akmenumuziejus.lt

www.akmenumuziejus.lt

Respublikinis Vaclovo Into akmenų muziejus veikia restauruotame 260 metų senumo vandens malūno pastate, kuriam įsikūrusi muziejaus administracija ir kamerinė akmenų ekspozicija. Muziejaus patalpose įrengtos 3 ekspozicijų salės: pirmoje supažindinama su ledynmečio riedulių (magminių, metamorfinių uolienu) istorija, su žemės plutoje vykstančiais geologiniais procesais, nurodant kur ir kaip susiformuoja įvairios uolienos, antroje – su nuosėdinėmis uolienomis, naudingosiomis iškasenomis ir jų panaudojimu, žmogaus organizme susidariusiais akmenimis, trečioje eksponuojami mineralai, t. y. brangakmeniai ir pusbrangiai akmenys, eksponuojama

žemės evoliucijos ir gyvų organizmų atsiradimo istorija.

Muziejaus lauko ekspozicija šiandien užima 12,5 ha ploto teritoriją, kurioje eksponuojama daugiau nei 200 įvairių ledynmečio riedulių. Jie parko teritorijoje sugrupuoti pagal kilmės vietą (Švedija, Suomija). Muziejaus lauko ekspozicijoje lankytojai gali susipažinti su akmens panaudojimo galimybėmis: malūnas, girtos, akmeniniai laiptai, takai, grindiniai, tilteliai, stalai, skulptūros – viskas iš akmens. Visa parko teritorija kompoziciškai sutvarkyta taip, kad kurtų natūralios gamtos vaizdą. Įvairiaspalvius riedulių raštus dar labiau paryškina parko žaluma. Muziejaus dendrologinė kolek-

cija paskelbta valstybės saugomu objektu. Šioje kolekcijoje yra daugiau nei 17 itin retų augalų, 150 retų ir 39 registruoti Lietuvos augalų genų banke.

V. Into sodyba

Akmenų g. 28, LT-98268 Mosėdis
Mob. 8 611 479 03

El. p. broneg@gmail.com

Dabartinė V. Into sodyba – buvusios ligoninės teritorija. Pirmąjį akmenį į šią sodybą daktaras parsivežė ant dviračio bagažinė. Nuo jo ir prasidėjo darbai. Sodyboje pradėti sodinti gėlynai, alpinariumai, vežti akmenys, kasti tvenkiniai, darytos įvairios akmenų kompozicijos. Vėliau pomėgis išaugo ir pradėjo plisti po visą Mosėdžio miestelį. Akmenų kolekcininko muziejaininko V. Into sodyba įrašyta į Kultūros vertybių registrą.

Mosėdžio

Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčia

Dviejų bokštų balta vėlyvojo baroko stiliaus Mosėdžio bažnyčia – viena iš gražiausių šiame krašte ir seniausia rajone, įkurta 1544 m. Dabartinė pastatyta 1844 m.

1895–1897 m. Mosėdyje kunigavo rašytojas, garsus visuomenės veikėjas J. Tumas-Vaižgantas.

Bažnyčia ir šventoriaus vartai nuo 1971 m. – valstybinės reikšmės architektūros paminklai. 2011 m. rudenį seniūnijos iniciatyva ir lėšomis įrengtas išorinis šio puikaus statinio apšvietimas.

Šauklių tundra

Šauklių tundra – tai Šauklių geomorfologinis draustinis, kurio plotas 82 ha. Jame saugomas po ledynmečio (prieš 10 000–12 000 metų) susiformavęs kraš-

3.

tovaizdis. Manoma, kad čia slūgso apie 300 000 m³ akmenų. Tarp jų auga itin vešlūs, aukšti, siekiantys net 6 m, įvairiausių formų kadagiai, sudarantys ištisus sąžalynus. Vietomis, tarp akmenų, drėgnesnėse įlomisė, žydi retos, į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos augalų rūšys. Riedulynas išsiskiria didele retų gyvūnų įvairove (pilkosios rupūžės, gluodenai, rudakiai satyrikai, tetervinai, plėšriosios medšarkės, vapsvaėdžiai ir t. t.)

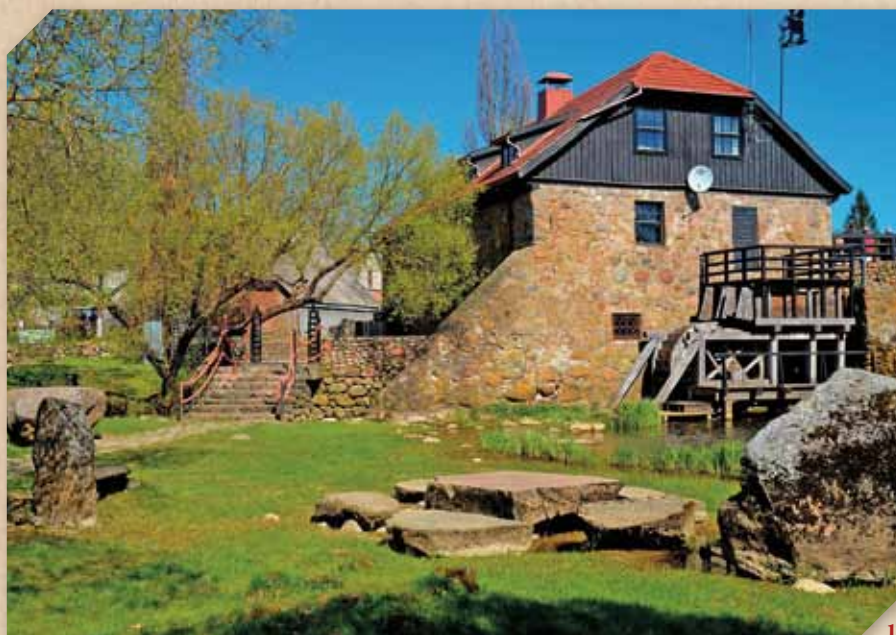
Norintys susipažinti su neįprastu mūsų kraštui, pirmą kartą, tundra primenančiu kraštovaizdžiu, savita šios vietovės augalija ir gyvūnija gali keliauti per riedulyną tarp kadagių ir riedulių

vingiuojančiu apie 2 km ilgio pažintiniu gamtos taku.

Šilalės kūlis ir aukuro bei dubenėtasis akmenys

Šilalės kūlis – tai penktas pagal dydį akmuo Lietuvoje. Šio riedulio ilgis siekia net 7,48 m, plotis – 5,48 m, aukštis – 3,66 m, o apimtis – 18,33 m. Riedulys guli kalvelėje, kurią seniau iš visų pusių supo pelkės, o per jas link Šilalės kaimo vedė kūrgrinda (akmenų grindinys).

Dubenėtasis ir aukuro akmenys – pagoniškos šventyklos palikimas. Visi šie mūnėti akmenys – gamtos ir archeologijos paminklai.

1.

5.

Notėnų seniūnija

Notės g. 30, LT-98261 Notėnų kaimas, tel.: (8 440) 590 02, 8 686 332 62
El. p. skuodo.notenu@seniunija.gov.lt

Nerūpestingai skuba Notės upė, nešdama su savimi metų našta...

Notėnai – viena seniausių šiaurės žemaičių vietovių, jau XIII a. viduryje minima istoriniuose šaltiniuose, 1253 m. Kuršo vyskupo ir Livonijos ordino Kuršo žemių dalybų dokumentuose. Juose vietovė, priklausiusi Ceklio žemei, įvardinta kaip *Nateye* (Notėnai).

Notėnų seniūnijos senumą patvirtina ne tik seni radiniai: Šliktinės lobiai, pačiuose Notėnuose rasti žalvariniai įrankiai (Nortikių tipo baltiškas kovos kirvis bei ietigalis), bet ir archeologiniai paminklai: Mikytų piliakalnis, Šv. kankinės Kotrynos bažnyčia Notėnuose, Kristaus Karaliaus paminklas, metalinis kryžius.

Rugpjūčio mėnesio pabaigoje Notėnuose vyksta Šv. Mergelės Marijos – Visatos karalienės – atlidai, vietinių praminti Obuoliniais, nes vyksta per patį obuolių nokimo laikotarpį. Į juos suvažiuoja būriai žmonių iš įvairiausių Žemaitijos kampelių.

OBJEKTAI:

1. Mitologinis akmuo „Laumės pėda“
2. Medinė Šv. kankinės Kotrynos bažnyčia ir šventoriaus vartai
3. Jundulų kaimo koplytstulpis
4. Kristaus Karaliaus paminklas
5. Mikytų piliakalnis
6. Metalinis kryžius

LANKYTINOS VIETOS:

Medinė Šv. kankinės Kotrynos bažnyčia ir šventoriaus vartai

Gintališkės dvaro savininkas ir valsčiaus valdytojas P. Gorskis 1789 m. Notėnuose pastatė bažnyčią. Ji buvo Gintališkės parapijos filija. Kunigo M. Šaikūno ir parapijiečių pastangomis nauja medinė Šv. kankinės Kotrynos vardo bažnyčia pastatyta 1906–1909 m. Bažnyčią puošia originalūs šventoriaus vartai. Šie vartai iki Antrojo pasaulinio karo buvo kitokie – abiejose vartų pusėse esančiose nišose stovėjo skulptūros. Per karą jos

2.

dingo. Remontuojant apgriautus vartus, visose nišose už stiklo buvo įstatyti religinės tematikos paveikslai.

Šv. kankinės Kotrynos bažnyčia stovi Notėnų kaime, Notės (Salanto dešiniojo intako) slėnio kairiajame krante. Bažnyčia medinė, kryžminio plano, dviejų bokštų. Šventoriaus tvora – akmens mūro.

Šalia Šv. kankinės Kotrynos bažnyčios esanti neaukštą metalinį kryžių caro valdžios metais pastatė parapijos moterys, kad jų vyrai ir sūnūs sveiki grįžtų iš karo.

Kristaus Karaliaus paminklas

Kristaus Karaliaus paminklas stovėjo Notėnų kaimo rytinėje dalyje. Jį 1932 m. pastatė šaulių organizacija. Paminklą sudaro dvi dalys: betoninis postamentas ir ant jo pastatyta betoninė laiminančio Kristaus skulptūra. Ant postamento parašyta: „Ir šviesa, ir tiesa mus žingsnius telydi. 1932 m. L. S. Š. Notėnų šaulių būrys.“ Paminklas 1962 m. masinio tokių paminklų naikinimo metu buvo sunaikintas. Kristaus skulptūra nuversta ir paskandinta Barzdžių ar Mesėdžių upelyje. Tik vietinių žmonių iniciatyva ji buvo naktį ištraukta iš upelio ir pargabenta į Notėnų bažnyčią. Čia ji ilgą laiką buvo laikyta koplyčioje, vėliau pastatyta bažnyčios šventoriuje, kur stovėjo iki Atgimimo laikotarpio. Tik 1989 m. kilus paminklo atstatymo idėjai ši skulptūra vėl buvo perkelta į anksčiau buvusią vietą.

Paminklą statyti pradėjo 1989 m. pavasarį ir pabaigė liepos mėnesį. Atstatant postamentą, buvo padėtas akmuo, kuriame iškalė žodžius „Ir šviesa, ir tiesa mus žingsnius telydi“. Paminklą atidengė ir pašventino 1989 m. rugpjūčio 27 d. per Šv. Mergelės Marijos Visatos Karalienės atlidus. Tai autentiškas, istoriškai svarbus paminklas.

Mikytų piliakalnis

Mikytų piliakalnis (Pilies kalnas, Pilis) stūkso prie Mikytų kaimo, įrengtas Šatos dešiniajame krante, aukštumos kyšulyje, esančiame prie mažo bevardžio upelio. Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIII a. Šatos slėnyje 1938 m. ir 1971 m. rasti IX–XI a. papuošalų ir ginklų lobiai.

Padavimas pasakoja, kad vidurdienį kalne po žemėmis skamba varpas. Sakoma, jog kalne buvusi bažnyčia.

4.

Skuodo seniūnija

Birutės g. 8, LT-98116 Skuodas, tel.: (8 440) 449 48, 8 687 811 84
El. p. skuodo.skuodo@seniunija.gov.lt

Skuodo seniūnijos kraštovaizdį pajvairina Kernų, Puodkalių, Skuodo, Gurstiškės ir Kubiliškės tvenkiniai. Šalia Luknės kaimo, dešinėje kelio Skuodas–Lenkimai–Darbėnai–Kretinga pusėje, yra garsiojo Skuodo mūšio, vykusio 1259 m. ir pasibaigusio kryžiuočių sutriuškinimu, vieta, pažymėta karžygių vaizduojančiomis medžio skulptūromis specialiai įrengtame parkelyje. Užluobės kaime, Luobos upės kairiajame krante, nuo tarpukario laikų tebeveikia Lurdas, prie kurio gegužės mėnesį tikintieji renkasi giedoti „majavų“. Skuodo miškuose verta apsilankyti grybautojams, lankytojų laukia Puodkalių ir Kubiliškės piliakalniai. Narvydžių kaimas garsėja tradicinėmis rugsėjo mėnesio pradžioje vykstančiomis cepelinų šventėmis, Daukšiai neatsilieka – sumanė rengti kepsnių šventes liepos mėnesį. Puodkaliai garsėja gandrų palydomis ir tradiciniu kasmetiniu kraštiečių susitikimu. Yra į ką akis paganyti ir vienoje iš pavyzdgingiausių seniūnijos gyvenviečių – Didžiuosiuose Rūšupiuose.

OBJEKTAI:

1. Skuodo mūšio vieta
2. Kubiliškės piliakalnis
3. Puodkalių piliakalnis
4. Užluobės Lurdas
5. Guntino akmuo, vadinamas Laumės akmeniu
6. Daukšių (Šakalių) piliakalnis

LANKYTINOS VIETOS:

Užluobės Lurdas

Užluobės kaime, priešais Šarkės dvarą, buvo nemažas valstiečio Juozo Žadausko ūkis. Jo žemė šliejosi prie Luobos upės, prie aukšto jos skardžio. J. Žadauskas 1938 m. ant šio skardžio prie pat upės pastatė nedidelį Lurdą, pasodino liepaičių, aptvėrė tvorele. Šventinant naują Lurdą dalyvavo 4 kunigai. Antrąsyk ši vieta pašventinta, kai į iškastą šulinuką kunigas L. Jankauskas supylė iš Prancūzijoje esančio Lurdo atvežtą vandenį. Labiausiai Lurdas lankomas ir prie jo meldžiamasi

gegužės mėnesį. Jo viršutinėje dalyje užrašyta „Marija, ligonių sveikata“.

Kubiliškės piliakalnis

Piliakalnis datuojamas II tūkst. pradžia. Jis plyti Bartuvos ir Opalio upių kairiuosiuose krantuose, jų santakoje esančiame kranto kyšulyje. Šiuo metu piliakalnis yra sutvarkytas, pritaikytas turistams. Nuo jo atsiveria gražus vaizdas į apylinkes, netoli vanduo.

Skuodo mūšio vieta

Skuodo mūšis – žemaičių ir vokiečių ordino livoniškosios šakos kariuomenių mūšis, kuris įvyko 1259 m. prie Skuodo, Luknių kaime. Mūšis pasibaigė kryžiuočių sutriuškinimu. Tai vienas didesnių

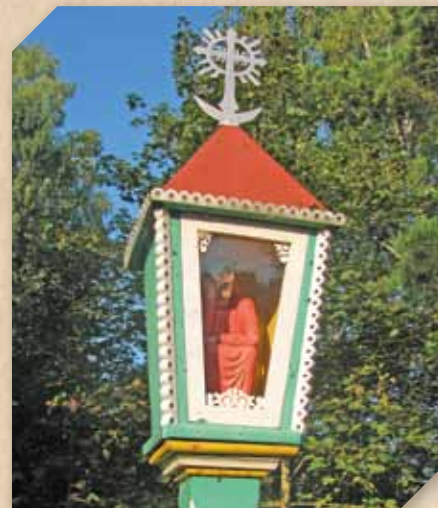
žemaičių mūšių su kryžiuočiais, įvykusių iki Durbės mūšio. Skuodo mūšio vieta rajono gyventojų rūpesčiu paženklinta trimis liaudies meistrų sukurtais stogastulpiais.

Puodkalių piliakalnis

Piliakalnis įrengtas Bartuvos kairiajame ir Erlos (Bartuvos) dešiniajame krante, jų santakoje esančiame aukštos kyšulyje. Aikštelė beveik apskrita, orientuota vakarų ir rytų kryptimis. Puodkalių piliakalnis yra vienas didžiausių Lietuvos ir Latvijos pasienyje. Jis datuojamas I tūkst. – XIII a. Piliakalnio žvalgomojusius archeologinius tyrimus 1948 m. ir 1966 m. atliko Lietuvos istorijos institutas.

1.

Skuodo miestas

Birutės g. 8, LT-98116 Skuodas, tel.: (8 440) 456 85, 8 686 696 01
El. p. algimantas.sideikis@skuodas.lt

Skuodo miesto seniūnija gali pasigirti tuo, jog turi patį seniausią šalyje istorijos paminklą – Mūro kryžių, taip pat savąją „jūrą“ – Bartuvos upės užtvanką, prie kurios veikia hidroelektrinė. Miesto svečių dėmesį patraukia gražuolis parkas su fontanu, sporto aikštelė jaunimui, daugybėje ūksmingų kampelių galima pasislėpti nuo saulės kaitros. Miestas turi dvi bažnyčias – katalikų ir liuteronų, muziejų, meno mokyklą, kultūros centre nuo 1995 m. veikiantį Žemaičių teatrą, kuriame visi spektakliai vaidinami tik žemaitiškai, kitus garsius meno saviveiklos kolektyvus – mišrų chorą „Apuolė“, atšventusį 60 metų jubiliejų, liaudiškos muzikos kapelą „Bartuva“, folkloro ansamblį „Vereta“. Mieste daugelį metų per Žolinę rengiama išpūdinga gėlių fiesta, kurios metu apdovanojama po dešimt pavyzdgingiausių miesto sodybų šeimininkų. Skuodas puikuoja daugybe pavyzdgingų sodybų bei drąsiai gali būti vadinamas vienu pavyzdgingiausiai tvarkomų miestų ne tik Žemaitijoje, bet ir Lietuvoje.

OBJEKTAI:

1. Mūro kryžius – seniausias paminklas Lietuvoje
2. Paminklas J. Chodkevičiui
3. Evangelikų liuteronų bažnyčia – architektūros paminklas
4. Paminklas tautos kančioms atminti
5. Švč. Trejybės bažnyčia
6. Tūkstantmečio akmuo
7. Skuodo muziejus
8. Paminklas žydų genocido aukoms atminti
9. Skuodo miesto parkas
10. Karių kapinės

LANKYTINOS VIETOS:

Mūro kryžius – seniausias paminklas Lietuvoje

Mūro kryžius stovi Skuodo miesto centro skvere. Tai koplyčia pirmosioms katalikų misijoms Skuode atminti – seniausias paminklas Lietuvoje (sovietmečiu nugriauta, atstatyta 1990 m.).

Paminklą 1567 m. kvadratinės formos miestelio aikštėje pastatė J. Chodkevičius. Tai mūrinė, tinkuota, stačiakampė koplytėlė. Kol Skuode nebuvo bažnyčios, prie šio paminklo vykdavo šv. Mišios. Dabar čia pažymimos svarbiausios miesto ir šalies šventės bei įvykiai.

Švč. Trejybės bažnyčia

Skuodo 1572 m. privilegijoje miesto taryba įpareigota pastatyti naują katalikų bažnyčią, o senąją palikti. 1614 m. ją pastatė Vilniaus vaivada Jonas Karolis Katkevičius. 1725 m. kunigaikštis Kazimieras Sapiega pastatė naują bažnyčią, kurią konsekrovo vyskupas Antanas Domininkas Tiškevičius. Per 1835 m. miestą gaisrą sudegė.

1844–1847 m. Tamošiaus Sudinto pastangomis ir rūpesčiu buvo pastatyta dabartinė Romos katalikų bažnyčia, kuri 1850 m. konsekruota vyskupo Motiejaus Valančiaus. Luknių kaimo ūkininkų Kazimiero Dirksčio, Motiejaus Girdžiūno ir Juozapo Paulausko lėšomis 1891–1896 m. nulieti 3 varpai. Varpai – labai gražūs, autentiški, su paveikslais ir ornamentinėmis juostomis, taip pat su originaliais įrašais.

Skuodo muziejus

Skuodo muziejus – vietinis krašto muziejus, kurio steigėjas yra Skuodo rajono savivaldybė. Pagrindinė muziejaus funkcija yra rinkti, kaupti, saugoti Skuodo krašto kultūros istoriją atspindinčias muziejines vertybes. Šiuo metu muziejuje sukaupti ir saugomi archeologijos, istorijos, etnografijos, architektūros, numizmatikos, tautodailės, gamtos rinkinių eksponatai. Didžiausi – istorijos, etnografijos, tautodailės, archeologijos rinkiniai. Ekspонатus muziejui dovanoja arba parduoda žmonės, jie taip pat renkami ekspedicijų metu.

Evangelikų liuteronų bažnyčia – architektūros paminklas

Bažnyčia stovi miestelio centre, rytinėje aikštės pusėje. Dabartinės bažnyčios fundatorius – grafas Sapiega. Baž-

2.

nyčia pastatyta 1821 m., o remontuota 1924 m. Po Antrojo pasaulinio karo bažnyčia buvo atvira tik per didžiausias liuteronų šventes ir laidotuves. 1972 m. bažnyčia restauruota. Šiuo metu joje veikia tautodailės paroda-parduotuvė „Margutis“. Tai seniausias Skuode statinys. Bažnyčios pastatas buvo įtrauktas į architektūrinių paminklų sąrašą.

Paminklas J. Chodkevičiui

Paminklas J. Chodkevičiui stovi šalia Skuodo savivaldybės. Jis pastatytas 2003 m. Šios skulptūros autorius – Marius Grušas, architektas – Adomas Skiezigilas.

9.

Šačių seniūnija

Beržo g. 1, LT-98242 Šatės, tel.: (8 440) 453 85, 8 686 341 90
El. p. saciuseniunas@yahoo.com

11

Rašytiniuose šaltiniuose Šatės pirmą kartą minimos XVI a. pirmojoje pusėje. Istoriskai vietovė žinoma nuo 1534 m. Kiekvienais metais seniūnijoje pastebimos ryškios permainos. Šatėse, aplinkui gražuolę Šv. Jono Krikštytojo bažnyčią, atkurtos buvusios istoriskai svarbios viešosios erdvės, kurias pavyzdingos sodybos. Aplinkui, į kurią pusę nepasuksi, labai gražūs kraštovaizdžiai. Paslaptimi dvelkia mįslingasis Ryklės kalnas... Už 3 km nuo Šačių esančiame Lyksūdės kaime prie pat kelio rymo architektūros paminklas – vandens malūnas, kuriam daugiau nei pusantro šimto metų. Jis tarsi senosios istorijos aidas, atsimušantis į šalimais esančio maurais apžėlusio tvenkinio krantus. Tvenkinyje – vandens paukščių rojus. Jų klegesio gali klausytis nuo pat ankstyvo pavasario iki vėlyvo rudens. Keliauk nuo vieno seniūnijos pakraščio iki kito ir grožėkis gamta!

OBJEKTAI:

1. Šačių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia
2. Erslos Šv. Aloyzo koplyčia
3. Erslos akmuo su plokščiadugniu dubeniu
4. Šačių alkakalnis, vadinamas Ryklės kalnu
5. Lyksūdės vandens malūnas
6. Šačių paminklas 1952–1956 m. žuvusiems ir suimtiems Kardo rinktinės Sakalo būrio partizanams
7. Paminklas, žymintis vyskupo A. Vaičiaus tėviškę Geidučiuose
8. Paminklas ir kryžius dailininko A. Galdiko sodyboje Giršinuose
9. Rūpintojėlis literatūros kritiko R. Pakalniškio sodyboje Rukuose
10. Paminklas M. Untulio sodyboje Rumšaičiuose

LANKYTINOS VIETOS:

Šačių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Pirmąją bažnyčią 1670 m. pastatė J. Volskis, 1771 m. tuometinis aplinkinių žemių valdytojas A. Sapiega pastatė naują medinę bažnyčią. Kai ji pradėjo nykti, parapijiečiai nusprendė statyti

1.

dabartinę mūrinę bažnyčią. Jos sienos išmūrytos 1885 m. iš plytų, išdegtų iš molio, iškasto gretimame Pagramantės kaime. Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje esantiems vargonams – jau daugiau nei 100 metų.

Šačių alkakalnis, vadinamas Ryklės kalnu

Kalnas – netaisyklingo trikampio formos (kiek pailgintas šiaurės pietų kryptimi). Nuo šio kalno gražiai atsiveria miestelio panorama. Kalnas turi ir istorinę, mitologinę vertę. Padavimas pasakoja, kad čia yra nugrimzdusi bažnyčia. Žmonės, pamatę, kad bažnyčią prarijo kalnas, pavadino jį Ryklės vardu. Kalnas įtrauktas į LR kultūros paveldo objektų registrą.

Erslos Šv. Aloyzo koplyčia

Ersla iki 1772 m. priklausė jėzuitams. Erslos sąsają su jėzuitais rodo kapinėse XIX a. pastatyta Šv. Aloyzo koplyčia.

2.

Čia šventadieniais žmonės rinkdavosi prie šv. Aloyzo altoriaus. Sekmadieniais laikyti pamaldų atvykdavo kunigas iš Mosedžio. 1989 m. begriūvančią koplyčią kapitališkai suremontavo vietiniai ir iš šių vietų kilę entuziastai, padedami Rukų kolūkio. Prie jos pastatė tautodailininko iš Barstyčių J. Jankausko sukurta išraiškingą ąžuolinę šv. Aloyzo skulptūrą. Sutvarkyta koplyčia ir skulptūra pašventinta 1989 m. liepos 23 d. Iki šių dienų čia birželio mėnesio viduryje vyksta Šv. Aloyzo atlidai.

Lyksūdės vandens malūnas

Malūnas pastatytas 1830 m. Malūno pastato vidus padalintas į dvi dalis: gamybinę bei gyvenamąją su kaminu ir virtuve. Pastatas turi romantizmo stiliaus bruožų. Lyksūdės malūnas su technologine įranga įrašytas į LR kultūros paveldo objektų registrą. Šiuo metu malūną galima apžiūrėti tik iš išorės.

5.

12 Tradiciniai renginiai

Vasaris

Tarptautinė žiemos sporto šventė ant Kalčių ežero (Kalčių k., Ylakių sen.). Šventė vyksta kartu su Vainodės nuovada (Latvijos Respublika). Šventės svarbiausia dalis – žvejų varžybos.

Balandis

Duonos kepimo šventė (Mosėdis). Edukacinio renginio metu minkoma ir kepama duona. Skamba dainos ir eilės apie javus, duoną. Bendruomenės pristato savo duoną, kepamą pagal jų gyvenamosios vietos receptus.

Gegužė

Žemdirbio muziejaus šventėje (Truikinių k., Aleksandrijos sen.) galima išgyti tautodailininkų, amatininkų darbų, pajodinėti poniais, žirgais, apžiūrėti muziejaus ekspozicijas, pasigrožėti įvairiomis parodomis, paragauti žemaitiškų valgių, pasiklausyti koncerto.

Į folkloro ansamblių šventę „Pri dėdijė kūlė“ (Puokės k., Barstyčių sen.) susirenka Žemaitijos folkloro kolektyvai. Deginamas laužas, skamba senovinės dainos, sukasi žaidimų rateliai, galima paskanauti žemaitiškų valgių.

Poetinė literatūrinė popietė „Pakalnutės skelbia žinią“ (Šatės). Renginyje vyksta ant Ryklės kalno. Apdovanojami Šačių seniūnijoje nusipelnę žmonės. Pristatomi projektai, deklamuojamos eilės, dainuojamos dainos.

Tarptautinis sakralinės muzikos festivalis (Skuodas), kuris vyksta Šv. Trejybės bažnyčioje, kartu su Skuodo kultūros centro choralais dalyvauja kolektyvai ne tik iš kaimyninių rajonų, bet ir iš Latvijos Respublikos.

Birželis

Šv. Antano atlaidai (Barstyčiai). Tą dieną Barstyčiuose vyksta šv. Mišios, tvarkingiausių sodybų šeimininkų pagerbimas, sportiniai žaidimai, įvairios atrakcijos vaikams, gegužinė.

Orkestrų šventė (Ylakai). Kasmet koncertuoja valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, taip pat kitų miestų, mokyklų orkestrai. Koncertas pradedamas Ylakių parapijos bažnyčioje, po to žygiuojama miestelio centro gatvėmis, koncertuojama skverelyje.

Gyvyjų amatų ir folkloro šventė „Bie opelė vingordama...“ (Mosėdis) vyksta po atviru dangumi Respublikiniame

V. Into akmenų muziejaus slėnyje. Koncertuoja folkloriniai ansambliai, kaimo kapelos iš Lietuvos ir užsienio. Demonstruojami gyvieji amatai.

Sakralinės muzikos festivalis vyksta Mosėdžio Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčioje. Festivalyje dalyvauja įvairūs sakralinės muzikos atlikėjai: solistai, vargonininkai, chorai, ansambliai.

Šv. Aloyzo atlaidų šventė (Erslos k., Šačių sen.) pradedama šv. Mišiomis Erslos koplyčioje. Pasidžiaugiama nuveiktais darbais, sveikinami Aloyzai, vyksta koncertas, atrakcionai vaikams, gegužinė, kuriamas tradicinis laužas.

Liepa

Oninių šventė (Lenkimai). Po šv. Mišių vyksta saviveiklos kolektyvų pasirodymai, sportinės rungtys, atrakcionai. Pagerbiami gražiai besitvarkantys namų šeimininkai. Vakare vyksta gegužinė.

Folkloro ansamblių šventė „Liob šuoktė, liob dainioutė“ (Skuodas) vyksta Skuodo miesto parke. Jos metu koncertuoja mūsų ir kaimyninių rajonų folkloro kolektyvai. 21 val. giedama tautiška giesmė.

Tradiciniai renginiai

Rugpjūtis

Senujų amatų, archajinės muzikos ir karybos festivalyje „Apuolė“ (Apuolės k., Aleksandrijos sen.) dalyvauja kariniai klubai, demonstruojami IX a. kuršių ir vikingų amatai, žaidimai, kovos, skamba archajinė muzika. Festivalis vyksta dvi dienas.

Žolinė „Žid žaliu vasaras žolinā“

(Barstyčiai). Vyksta puokščių paroda, demonstruojami ir ragaujami tradiciniai Žolinės patiekalai. Eksponuojami ir parduodami liaudies meno dirbiniai. Žolininkė supažindina su žolelių gydomosiomis savybėmis, vyksta pardavimas.

Ylakiuose vyksta garsiausi Žemaitijoje **Šv. Roko Išpažinėjo atleidai**. Laikomos šv. Mišios, pagerbiami gražiai besitvarkančių sodybų šeiminkai, vyksta varžybos, parodos, pristatomos fotografijų ekspozicijos, filmai apie Ylaktius. Išvakarėse vyksta gegužinė.

Krakių kaimo vyšnių šventė (Kraškių k., Mosėdžio sen.). Šventėje dalyviai vaišinami bendruomenės paruoštais ir pristatomais patiekalais su vyšniomis ir iš vyšnių. Šventėje daug improvizacinių elementų, parodijų, žaidimų.

Obuoliniai atleidai (Notėnai) – tai Švč. Mergelės Marijos Visatos Karalienės atleidai. Šventė prasideda šv. Mišiomis. Po šv. Mišių aikštėje šurmuliuoja muzikantai, pagerbiami gražiausių sodybų šeiminkai, vyksta loterija, atrakcionai, sportinės varžybos, gegužinė.

„Gėlių fiesta“ (Skuodas). Dalyvauja Skuodo krašto mėgėjai floristai, kuriantys iš gėlių ir žalumynų menines puokštes, kompozicijas, kilimėlius. Apdovanojami gražiausių miesto sodybų šeiminkai, pavyzdingiausiai aplinką besitvarkančių daugiabučių namų bendruomenių ir įstaigų atstovai. Vyksta koncertas.

Rugsėjis

Grybų šventė (Šatraminiai, Mosėdžio sen.). Vyksta grybavimo varžybos, įvairūs žaidimai, vaikų piešinių konkursas grybų tema, humoristinės inscenizacijos „grybavimo-nusigrybavimo“ tema, koncertuoja muzikos kolektyvai, vyksta gegužinė.

Cepelinų šventė (Narvydžiai, Skuodo sen.). Vaišinamasi vietos šeiminkų pagamintais cepelinais, vyksta meno mėgėjų kolektyvų pasirodymai, vyksta gatvės krepšinio varžybos.

„Skouda boužės juomarks“ (Skuodas) vyksta aikštėlėje prie turgaus. Dalyvauja rajono seniūnijos, kurios kaip išmánya-

mos išradingiau įrengia savo paviljonus ir kviečia juose apsilankyti, paragauti žemaitiškų valgių. Šventės metu specialiu prizų „Skouda boužė“ apdovanojama išradingiausiai paviljoną įrengusi seniūnija. Šventėje galima įsigyti amatininkų, tautodailininkų siūlomų prekių. Koncertuoja rajono ir šventės svečių meno mėgėjų kolektyvai.

Spalis

Simono Daukanto premijos įteikimo ceremonija (Lenkimai). Iškilmingiausia renginio akimirka – Simono Daukanto premijos įteikimas, kuri yra skiriama už krašto kultūros, literatūros, švietimo, mokslo, ekonomikos, žemės ūkio, ryšių populiarinimą, integracijos į ES erdvę, savitumo, tautinio identiteto ir kultūros, tautos, regiono unikalumo bei jo vertybių išlaikymą šalyje bei už jos ribų. Premija įteikiama kas dvejus metus Lenkimų S. Daukanto gimnazijoje.

Lapkritis

Mėgėjų teatrų festivalis „Vaidėnam tievū kalba“ (Skuodas). Jame kviečiami dalyvauti savo tarpe vaidinantys teatrai iš Žemaitijos ir svečiai iš kitų šalies etninių regionų – Aukštaitijos, Suvalkijos ar Dzūkijos.

MARŠRUTAS

„AKMENUOTOJI ŽEMĖ“

1. Skuodas muziejus
2. Apuolės piliakalnis – seniausia gyvenvietė Lietuvoje
3. Truikinių šaltinėlis
4. Žemdirbio muziejus
5. I. Navidansko parkas
6. Barstyčių (Puokės) akmuo – didžiausias akmuo Lietuvoje
7. Šauklių tundra
8. Šilalės kūlis
9. Mosėdis – Žemaitijos turistinė meka
10. Simono Daukanto klėtelė Kalviuose
11. Skuodo mūšio vieta

1. **Skuodo muziejus** yra vietinis krašto muziejus įkurtas 1991 m. buvusiam Skuodo dvare (Šaulių g. 3, Skuodas). Muziejus turi etnografijos, numizmatikos, archeologijos, architektūros, istorijos, tautodailės ir gamtos skyrius. Informacija tel. (8 440) 73638.
2. **Apuolė** – Skuodo rajono pasididžiavimas, anksčiausiai, dar 853 m., rašytiniuose šaltiniuose paminėta gyvenvietė dabartinės Lietuvos teritorijoje (Apuolės k., Aleksandrijos sen., Skuodo r.).
3. **Truikinių šaltinėlis** – iš žemių trykštantis šaltinis, hidrogeologinis gamtos paveldo objektas. 1980 m. paskelbtas gamtos (hidrogeologijos) paminklu (Truikinių k., Aleksandrijos sen., Skuodo r.).
4. **Žemdirbio muziejus** – 36 arų privatus muziejus. Demonstruojami senoviniai įrenginiai, prietaisai, baldai, motociklai ir pan. Informacija tel. 8 686 70327 (Truikinių k., Aleksandrijos sen., Skuodo r.).
5. **I. Navidansko parkas** – vienas pirmųjų botanikos parkų Lietuvoje. Plotas – 48 hektarai. Parke iškasti septyni tvenkiniai, kuriuose teikiamos ir komercinės žvejybos paslaugos. Informacija tel. 8 688 11324 (Kalnėnų k., Aleksandrijos sen., Skuodo r.).

6. **Barstyčių (Puokės) akmuo** – didžiausias akmuo Lietuvoje. Jis įrašytas į rekordų knygą ir paskelbtas geologiniu gamtos paminklu (Puokės k., Barstyčių sen., Skuodo r.).
7. **Šauklių tundra** – geomorfologinis draustinis, užimantis 82 hektarų plotą. Tai didžiausias ir unikaliausias riedulynas Lietuvoje, jo rūšinė augalų sudėtis primena tundrą (Šauklių k., Mosėdžio sen., Skuodo r.).
8. **Šilalės kūlis** – penktas pagal dydį Lietuvoje. Šalia yra dubenėtasis ir aukuro akmenys – pagoniškos šventyklos palikimas (Šilalės k., Mosėdžio sen., Skuodo r.).
9. **Mosėdžio miestelis** – Žemaitijos turistinė meka, kasmet pritraukianti ne vieną tūkstantį lankytojų savo unikalumu, kurį miesteliui suteikia Respublikinio V. Into akmenų muziejaus akmenys, gausi dekoratyvinė augmenija. Lietuvos unikalių riedulių muziejus įkurtas gydytojo Vaclovo Into dėka. Šiuo metu Mosėdyje priskaičiuojama per 5 000 stambesnių akmenų. 200 didelių riedulių išdėstyta lauko ekspozicijoje – vandens malūne, V. Into sodyboje, skvere, visoje miestelio teritorijoje. Be unikalaus Akmenų muziejaus, Mosėdyje yra ir architektūros paminklas – dviejų bokštų bažnyčia, pastatyta 1783–1844 m., bažnyčios laikrodis bei šventoriaus vartai. Taip pat išliko namas, kuriame 1895–1898 m. gyveno Juozas Tumas-Vaižgantas.
10. **Simono Daukanto klėtelė** stovi Kalviuose, S. Daukanto gimtinėje. 1793 m. šiame kaime gimė žymus istorikas, švietėjas S. Daukantas. Išlikusiose klėtyje yra keturi ekspoziciniai kambariai. Vienas iš kambarių paskirtas J. Pabrėžos – Lietuvos gamtininko, lietuviškos botaninės terminologijos kūrėjo ir liaudies švietėjo – atminimui (Kalvių k., Lenkimų sen., Skuodo r.).
11. **Skuodo mūšio vieta.** Skuodo mūšis – žemaičių ir Vokiečių ordino livoniškosios šakos kariuomenių

mūšis, kuris įvyko 1259 m. prie Skuodo. Tai vienas didesnių žemaičių mūšių su kryžiuočiais, įvykusių iki Durbės mūšio (Luknės k., Skuodo sen., Skuodo r.).

2.

4.

5.

6.

8.

MARŠRUTAS

„PAŽINK SKUODO MIESTĄ“

1. Tūkstantmečio akmuo
2. Skuodo muziejus
3. Skuodo parkas
4. Paminklas Tautos kančioms atminti
5. Švč. Trejybės bažnyčia
6. Mūro kryžius
7. Evangelikų liuteronų bažnyčia
8. Paminklas Jonui Chodkevičiui atminti

1. 2009 m. spalio 24 d. istorinėje Skuodo vietoje, prie buvusio generolo Povilo Plechavičiaus vandens malūno, atidengtas **paminklinis akmuo Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti** (Gedimino g. 16, Skuodas).
2. **Skuodo muziejus** (Šaulių g. 3, Skuodas) yra vietinis krašto muziejus, įkurtas 1991 m. buvusiam Skuodo dvare. Muziejus turi etnografijos, numizmatikos, archeologijos, architektūros, istorijos, tautodailės ir gamtos skyrius.
3. **Skuodo miesto parkas** (dažnai vadinamas Jaunimo parku) pradėtas kurti 1968 m. plėtojant vakarinėje miesto dalyje Skuodo dvarvietės parko išlikusius fragmentus. Parko rytinėje dalyje, prie tilto, prasideda vienas iš labiausiai skuodiškių mėgstamų takų – „Sveikatingumo takas“. Skuodo parką puošia fontanas.
4. **Paminklas Tautos kančioms atminti** primena 1941–1999 m. lietuvių tautos kančias. Jis simboliškai įprasmina Lietuvos, Skuodo miesto, miestiečių, šio krašto žmonių istoriją, kančias (Gedimino g., prie bažnyčios).
5. **Švč. Trejybės bažnyčia** – Romos katalikų akmenų mūro bažnyčia. Pastatyta per porą metų, 1850 m. konsekrovo Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Per karus sugebėta išsaugoti tris originalius melodingus varpus (Gedimino g. 12, Skuodas).
6. **Mūro kryžius** – tai koplyčia pirmosioms katalikų misijoms Skuo-

de atminti, seniausias paminklas Lietuvoje (sovietmečiu nugriautas, atstatytas 1990 m.) (P. Cvirkos g., skverelyje).

7. **Evangelikų liuteronų bažnyčia** miesto panoramoje iškilo 1821 m. Bažnyčia – architektūros paminklas (Vytauto g. 1, Skuodas).
8. **Paminklas Skuodo miesto įkūrėjui Jonui Chodkevičiui** pastatytas 2003 m. (Vilniaus g. 13, Skuodas).

1.

4.

5.

2.

7.

6.

Motelis-kavinė „Gintagnė“

Sodų g. 1, Aleksandrija, Skuodo r.
Tel. / faks. (8 440) 43744
Mob. 8 656 81171
El. p. gintagne@takas.lt
www.gintagne.lt

Turizmo paslaugų įmonė „Mažosios Laumikės“

Laumių k., Barstyčių sen., Skuodo r.
Mob.: 8 613 86608, 8 680 10171
Faks. (8 440) 78171
El. p. mazosioslaumikes@gmail.com
www.mazosioslaumikes.lt

Kavinė „Gunda“, nuomojamos patalpos

Sedos g. 7, Ylakių sen., Skuodo r.
Mob. 8 616 73161

A. Skiezgilienės kaimo turizmo sodyba

Jezdučių g. 1, Lenkimai, Skuodo r.
Mob. 8 659 53486
El. p. kelerija1@gmail.com
www.skiezgilusodyba.lt

Kaimo turizmo sodyba „Kaštonas“

Apgyvendinimas, nakvynė su pusryčiais ir kt.
Kaštonų g. 2, Mosėdis
Mob. 8 616 14650
El. p. mirilda@takas.lt

Svečių namai „Svajonių levanda“

Apgyvendinimas, nakvynė su pusryčiais ir kt.
Skuodo g. 10, Mosėdis
Mob. 8 618 04028
El. p. aleksandras.metrakis@gmail.com

Kavinė-baras Mosėdyje

Kęstučio g. 6, Mosėdis
Mob.: 8 653 51642, 8 653 64567
El. p. uab.bartva@gmail.com

Kaimo turizmo sodyba „Linksmoji trobelė“

Karjero g., Narvydžiai, Skuodo r.
Mob. 8 618 50938
El. p. info@linksmojitrobele.lt
www.linksmojitrobele.lt

R. Apulskio kaimo turizmo sodyba

Apgyvendinimas, pirtis ir kt.
Mosėdžio g. 3, Šaukliai
Mob. 8 616 00780
El. p. apulske@gmail.com

Kavinė-picerija „Vespera“

P. Cvirkos g. 4, Skuodas
Mob. 8 610 03595

Kavinė, kambarių nuoma „Pas Nerijų“

Vaižganto g. 6, Skuodas
Tel.: (8 440) 79150, 8 600 23159
El. p. daukas@gmail.com

Kavinė, kambarių nuoma „Skuodiškių užėiga“

Vilniaus g. 21, Skuodas
Mob. 8 615 30714

Kavinė-baras „Putė“

Laisvės g. 1, Skuodas
Tel. (8 440) 73681

Picerija „Pizza and Kebab house“

Vytauto g. 13B, Skuodas
Mob. 8 622 02665

Svečių namai „Gandrinė“

Statybininkų g. 20, Skuodas
Tel.: (8 440) 52837, 8 616 03376
www.gandrine.lt

„Pirtelė rūsyje“

Patalpų nuoma
Birutės g. 20, Skuodas
Mob. 8 615 31068
El. p. stramega.nuoma@gmail.com

Žemdirbio muziejus ir jodinėjimas

Apgyvendinimas ir jodinėjimas žirgais
Truikinių k., Aleksandrijos sen.
Mob. 8 686 70327

I. Navidansko parkas

Poilsiavietės, komercinė žvejyba
Kalnėnų k., Aleksandrijos sen.
Mob. 8 688 11324
El. p. rapolasnavidanskas@gmail.com

Liudo Jonaičio šaudykla

Truikinių k., Aleksandrijos sen.
Tel.: (8 440) 73093, 8 687 29389
El. p. jonaitis.liudas@gmail.com
www.skuodas.info/sauliams

Baidarių nuoma

Puodkalių k., Skuodo r.
Mob. 8 687 94595

Skuodo higienos ir sveikatingumo centras

Baseinas, treniruoklių salė, pirtis
P. Cvirkos g. 6A, Skuodas
Tel. (8 440) 78018

Skuodo mobilus jaunimo centras

Birutės g. 9, Skuodas
Tel. (8 440) 52700
El. p. skuodojaunimas@gmail.com

Skuodo rajono savivaldybės administracijos

Kultūros ir turizmo skyrius
Gedimino g. 1, LT-98124 Skuodas
Tel.: (8 440) 739 35 / 527 32
El. p. info@skouds.lt
turizmas@skuodas.lt
turizmas@skouds.lt
www.skouds.lt

Išleido spaustuvė „Druka“

Mainų g. 5, LT-94101 Klaipėda
El. p. info@druka.lt
www.druka.lt

Panaudotos Kultūros ir turizmo skyriaus archyvo fotografijos